

УДК 378:81'24:811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2021-3-11>**Напрями оптимізації мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців державної служби у закладі вищої освіти****Климова Катерина Яківна¹**

Поліський національний університет, Житомир, Україна,

E-mail: klimov999@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-0566-4044>

Статтю присвячено актуальній проблемі підвищення рівня володіння українською мовою фахівцями сфери державного управління. Автор ставить за мету окреслити та науково обґрунтувати напрями оптимізації мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців державної служби в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Такими напрямками є підвищення вимог до обсягу, змісту і структури підручників і посібників; поглиблення зв'язку курсу української мови з риторикою, психологією та етикою; збільшення обсягу комунікативних завдань фахового спрямування; раціональне використання ресурсів e-learning платформ для задоволення професійно-комунікативних потреб здобувачів вищої освіти.

У статті зазначено, що викладач розглядає мову як засіб мовнокультурної ідентичності та соціально-політичної взаємодії у суспільстві. Умовою активізації усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письма) є інтерактивна взаємодія суб'єктів навчання.

Здійснений автором аналіз лінгводидактичних, психолого-педагогічних та мовознавчих джерел забезпечив теоретичне підґрунтя дослідження. Зокрема, наведено дефініції термінів «мовленнєва діяльність», «види мовленнєвої діяльності». У статті також подано провідні принципи, якими доцільно керуватися у процесі навчання української мови. Комплекс оптимальних методів навчання української мови майбутніх фахівців державної служби у закладі вищої освіти добирається за низкою окреслених критеріїв. Автор наголошує на суб'єктивному аспекті проєктувальної діяльності викладача – вмінні на свій розсуд обирати та поєднувати оптимальні методи та прийоми роботи на заняттях.

Окреме місце в публікації відведено опису структури і змісту розробленого автором навчально-методичного комплексу дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для бакалаврів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Перелічено ті методи і прийоми, які в процесі апробації дослідження підтвердили свою ефективність. Здобуті результати засвідчують досягнення мети дослідження та дозволяють окреслити його перспективи.

Ключові слова: лінгводидактика, вища школа, мовленнєва діяльність, майбутні фахівці державної служби, принципи навчання української мови, дидактичні методи і прийоми, навчально-методичний комплекс дисципліни, українська мова професійного спрямування, іспит на рівень володіння державною мовою.

Вступ. Одним з основних надбань незалежності нашої країни є надання українській мові правового статусу державної. Відповідно до закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», визнаного конституційним від 14.07.2021, особами, які «зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків» (стаття 9, Розділ III. Обов'язок володіти державною мовою), є різні категорії державних службовців - представники вищих органів державної влади, голови місцевих державних адміністрацій, посадові особи органів місцевого самоврядування, представники керівного складу правоохоронних органів, судді, прокурори, керівники освітніх закладів та ін. Стаття 10 вищезазначеного закону окреслює вимоги щодо рівня володіння державною мовою, встановлені центральним органом виконавчої влади - Національною комісією зі стандартів державної мови, яка «здійснює опрацювання та утвердження стандартів української мови як державної, розроблення методів перевірки рівня її володіння» (Національна комісія зі стандартів державної мови).

Залежно від професійної сфери та посад, на які претендують громадяни, рівень володіння ними державною мовою засвідчується або документом про повну загальну середню освіту, де українська мова зазначена як навчальна дисципліна, або державним сертифікатом, виданим Національною комісією зі стандартів державної мови після складання відповідного іспиту (проводиться з 16 липня 2021

¹ доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Поліського національного університету

року). Щодо рівнів володіння державною мовою орієнтиром для Національної комісії (рішення від 24.06.2021р.) слугує глобальна шкала Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, яка визначає початковий рівень першого та другого ступенів (A1 та A2), середній рівень першого та другого ступенів (B1 та B2), рівень вільного володіння першого та другого ступенів (C1 та C2, прийнятний для виконання службових обов'язків, коли набрані претендентами оцінки складають відповідно 70 та 80% +1 бал).

Під час іспиту (тривалістю 30 хв.) претенденти на посади виконують письмово тестові завдання, демонструючи знання норм літературної мови («культура мови і читання»), а також виголошують монолог на одну із запропонованих тем («говоріння»). По суті, іспит зосереджено на всіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння та письмо). Хоча претенденти й не готують письмового зв'язного тексту, однак вони записують тези усного виступу, що деякою мірою компенсує цю відсутність.

Чимало закладів вищої освіти набули статусу уповноважених установ із проведення іспиту на рівень володіння державною мовою, належно забезпечивши його процедуру на іспитових майданчиках, устаткованих комп'ютерним обладнанням. Працюють інструктори, екзаменатори від ЗВО. Зазначимо, що процес складання такого іспиту наразі стикається із внутрішніми та зовнішніми викликами: претенденти на посади державних службовців припускаються мовних помилок та мовленнєвих недоліків, спричинених субординативною двомовністю, впливом регіональних і соціальних діалектів, недостатньо сформованими іншими комунікативними ознаками мовлення (логічністю, доречністю, точністю, виразністю, стислістю мовлення). На нашу думку, однією з причин, що негативно впливає на якісні показники володіння мовою тих, хто бере участь в іспитах, є недостатня увага викладачів української мови до мовленнєвої діяльності здобувачів вищої освіти, зокрема тих, як навчаються за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» і по закінченню ЗВО претендують на посади в органах державного управління.

Попри те, що різноманітні аспекти проблеми формування професійної мовнокомунікативної компетентності здобувачів вищої освіти є предметом досліджень лінгводидактів, підкреслимо, що питання розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців сфери державного управління на сьогодні є актуальним.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає в окресленні шляхів оптимізації мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців державної служби в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Завданнями цього дослідження є теоретичне обґрунтування кожного з напрямів. Отже, припустимо, що за умови полісуб'єктної інтерактивної взаємодії на заняттях з української мови можна активізувати мовленнєву діяльність, а саме: 1) забезпечити компактність і водночас максимальну інформативність теоретичного змісту підручників та навчальних посібників з української мови професійного спрямування, спроектувати матеріал на засвоєння здобувачами мовних норм, зокрема правописних, відповідно до вимог чинного правопису 2019 року; 2) збільшити кількість квазіпрофесійних завдань, спрямованих на розвиток комунікативних якостей діалогічного/монологічного усного та писемного фахового мовлення, креативності студентів; 3) усі види мовленнєвої діяльності майбутніх державних службовців спрямувати у площину риторики та етики ділового спілкування, ефективної крос-культурної комунікації, мовнокультурної ідентичності, розглядаючи мову як засіб соціально-політичної взаємодії у суспільстві; 4) в умовах поширеного та привабливого електронного навчання спрямувати всі ресурси e-learning платформ на задоволення професійно-комунікативних потреб здобувачів вищої освіти, зробивши процес мовного самонавчання ефективним та цікавим. Зазначимо також, що викладач, який прагне оптимізувати мовленнєву діяльність здобувачів вищої освіти за названими вище напрямками, керується загальнодидактичними та власне методичними принципами навчання української мови.

Матеріали та методи дослідження. Лінгводидактичне дослідження проблеми оптимізації різних видів мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців державної служби у закладі вищої освіти спирається на загальноновизнаний комплекс теоретичних та емпіричних *методів*, таких як: аналіз, синтез, індукція й дедукція, аналогія, моделювання; вивчення літератури, контент-аналіз змісту навчальних видань з української мови професійного спрямування, спостереження за мовленнєвою діяльністю студентів, методи педагогічного діагностування (усні форми опитування, тестування, анкетування), самооцінювання, узагальнення педагогічного досвіду (Важинський, 2016: 38)

Аналіз лінгводидактичних, психолого-педагогічних та мовознавчих джерел забезпечив теоретичне підґрунтя дослідження. Зокрема, йдеться про міркування щодо термінів «мовленнєва

діяльність», «види мовленнєвої діяльності», запропоновані у працях О. Заболотської, О. Ковтун, О. Копусь, М. Пентиліук, Л. Рускуліс та інших науковців:

- «Умовою якісного навчання студентів повинна стати опора на психологічну теорію діяльності (Л. Виготський, О. Леонт'єв). Опанування мовленнєвою діяльністю здійснюється у процесі навчання на комунікативній (мовленнєвій) основі, що включає слухання, говоріння, читання й письмо» (Рускуліс, 20013: 73).

- «Різні види МД (мовленнєвої діяльності – К. К.) передбачають різні способи формування й формулювання думки чи різні форми мовлення: зовнішню усну і письмову і внутрішню, що виявляється у характері й зв'язку між мовленням і мисленням» (Заболотська, 2009: 213).

- «Акти передачі й отримання мовленнєвого повідомлення, що становлять структуру мовленнєвої діяльності, забезпечують зворотній зв'язок – головну умову мовленнєвого спілкування» (Лянна, 2015: 148).

- «Мовленнєва діяльність ґрунтується на психічній діяльності людини, залежить від її інтелектуального та емоційного розвитку і спирається на мовні знання. Наслідком мовленнєвої діяльності є текст (висловлювання). Мовленнєва діяльність покладена в основу вивчення мови» (Пентиліук, 2011: 229).

Імпонують висновки, яких дійшла О. Ковтун, аналізуючи мовленнєву діяльність у площині лінгводидактики вищої школи: 1) оскільки українська мова є засобом мовленнєвої діяльності, роботу зі студентами слід спрямувати на *всі види* цієї діяльності; 2) мовленнєва діяльність має бути *вмотивованою* (ми розуміємо цю тезу як занурення українськомовного навчання у професійну площину – К.К.); 3) види мовленнєвої діяльності слід розглядати у *взаємозв'язку*; 4) належна *організація навчання* передбачає оптимальне поєднання різноманітних форм індивідуальної та колективної освітньої діяльності майбутніх фахівців (Ковтун, 2009).

Із-поміж *принципів* навчання української мови дослідники цілком виправдано вирізняють лінгвістичний, комунікативно-діяльнісний та культурологічний: «що передбачає стимулювання до розвитку усного зв'язного мовлення студентів, сприяє формуванню вмінь вільно й імпровізовано здійснювати мовленнєві акти, досконало спілкуватися в усній та письмовій формах, доцільно використовувати ресурси рідної мови, а також залучатися до культурологічної спадщини нації» (Крашеніннікова, 2018: 4). На наш погляд, оптимізація мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців державної служби у закладі вищої освіти відбувається за умови дотримання низки *загальнодидактичних принципів* навчання української мови: гуманізації, гуманітаризації, індивідуалізації, культуровідповідності, науковості, практичної спрямованості, наочності, єдності освітньої та науково-дослідної діяльності студентів, взаємовідповідності і взаємозв'язку матеріального та інтелектуального компонентів освітнього середовища, безперервності, інтегративності, наступності та перспективності, кредитності; а також таких *власне методичних принципів*, як: принцип вивчення української мови як динамічної системи, принцип навчання української мови на ґрунті знань про психологічні закономірності функціонування мови у комунікативному просторі, принцип діялісно-комунікативної, професійної спрямованості навчання української мови, структурно-функціональний та стилістично маркований принцип вивчення мовних явищ, принцип діалогізації навчання.

Добираючи комплекс оптимальних *методів* навчання української мови майбутніх фахівців державної служби у закладі вищої освіти, доцільно керуватися такими критеріями, як: 1) підпорядкованість методів меті, завданням і змісту навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», її розділу (модулю), темі окремого заняття; 2) урахування матеріального компонента освітнього середовища ЗВО (комп'ютерні класи, інтерактивні мультимедіа-системи, сенсорні дошки, навчальні комп'ютерні програми, навчальні та лексикографічні видання в бібліотеках та кабінетах тощо); 3) зорієнтованість методів на форми навчання і самонавчання здобувачів української мови: індивідуальні, групові (кооперативні) та фронтальні; аудиторні та позааудиторні форми навчання; денну, вечірню, заочну, дистанційну форми навчання; вербальні, аудіовізуальні, програмовані, мультимедійні та гіпермедійні; 4) урахування психологічного чинника при виборі способів взаємодії суб'єктів навчання української мови; 5) раціональний вибір методів у рамках технології та прийомів, що складають метод, одночасність і поступовість (поступове ускладнення теоретичного матеріалу і навчальних завдань).

Оптимізація мовленнєвої діяльності студентів значною мірою залежить від *професійної компетентності викладача* української мови, належного виконання ним таких функцій, як: моделювальна та прогнозувальна, практично-гностична, комунікативно-координувальна, контрольно-

корекційна, виховна та розвивальна. Проєктувальна діяльність, окрім об'єктивного складника (знання загальнодидактичних законів та закономірностей освітньо-пізнавальної діяльності), має суб'єктивний складник, який дозволяє викладачеві на свій розсуд вибирати та поєднувати оптимальні методи та прийоми роботи на заняттях.

Розроблений нами навчально-методичний комплекс дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для освітнього ступеня – бакалавр, галузі знань - 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності - 281 «Публічне управління та адміністрування», складається з *навчальної програми* зразка МОНУ (наказ №259 від 29.03.2010 р), *робочої програми*, розрахованої на 4 модулі/4 кредити - 120 годин (із них 28 год. лекцій, 28 год. практичних занять, 64 год. відведено на індивідуально-самостійну роботу, форма контролю - іспит), *конспектів лекцій, методичних рекомендацій та завдань для практичних занять, для самостійної роботи, а також тестових завдань для підсумкового контролю*. Зазначимо, що всі складники НМК уміщують перелік довідково-інформаційних джерел до кожної теми, розміщених на паперових та електронних носіях. Навчальні модулі охоплюють широкий спектр культуромовних, соціокультурних, мовно-психологічних проблем, зокрема таких як: професійна комунікація та мова ділових паперів; культуромовні та етичні основи професійного спілкування; наукова комунікація як складник фахової діяльності; текст як форма реалізації професійно-мовленнєвої комунікації, культура писемного мовлення. Загальноновизаним засобом навчання української мови професійного спрямування є навчальне видання (на паперовому та електронному носіях), зміст якого відповідає робочій програмі дисципліни (Климова, 2020). Зазначимо, що в умовах карантинних обмежень студенти Поліського національного університету (2020/2021 н. р.) працювали з усіма матеріалами НМК у системі Moodle, а заняття з української мови проводилися в режимі реального часу за розкладом занять у форматі конференції (Zoom).

Силабус дисципліни містить перелік загальних та спеціальних компетентностей бакалаврів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», серед яких виділимо: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності); здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів. Очікуваними результатами навчання є вміння застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою, а також налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування. Щодо вербальної політичної комунікації майбутніх управлінців погоджуємося із міркуваннями О. Копусь: «Особлива роль належить вербальній культурі в політичному житті – дискусіям, дебатам, діалогам, які повинні оптимально поєднувати раціональні аргументи, відвертість і закритість одночасно, моральні дію і особисту привабливість, вміння говорити і переконувати, що в сукупності можна вважати політичною взаємодією, в основі якої знаходиться відповідна політична мова на професійному рівні» (Копусь, 2017:53).

У лінгводидактичному дослідженні проблеми формування умінь і навичок продукування тексту у студентів-нефілологів О. Орлова акцентує на *словниковій роботі*, яка передуює створенню монологічного або діалогічного тексту; на роботі над *стилем та жанром промови*; приділяє увагу *продуванню діалогічних реплік та редагуванню власного мовлення* (Орлова, 2021). Важливим складником комунікативно-мовленнєвої підготовки студентів дослідники вважають формування умінь слухати співрозмовника, *рефлексивного слухання* (Березовська, 2020), а також *готовності до конструктивного розв'язання конфліктів* (Березовська, 2016), уміння використовувати *формули мовленнєвого етикету* для розв'язання проблемних ситуацій (Хома, 2018), що, на наш погляд, є чи не найважливішим у професійній діяльності державного службовця. Цілком погоджуючись з дослідницями, зазначимо, що всі теми чотирьох змістових модулів навчальної дисципліни передбачають виконання відповідних завдань на аудіювання, читання, говоріння, письмо:

Модуль 1. Професійна комунікація та мова ділових паперів. Тема 1. Державна мова у професійному дискурсі. Тема 2. Документ як засіб професійно-мовленнєвої комунікації. *Модуль 2. Культуромовні та етичні основи професійного спілкування.* Тема 1. Основи культури української мови. Тема 2. Риторична компетентність фахівця (аудіювання, читання, говоріння). *Модуль 3. Наукова комунікація як складник фахової діяльності.* Тема 1. Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні. Тема 2. Загальнонаукова та галузева термінологія в українській мові. Тема 3. Особливості професійного наукового викладу думки. *Модуль 4. Текст як форма реалізації професійно-мовленнєвої комунікації. Культура писемного мовлення.* Тема 1. Основи українського правопису. Тема 2. Переклад та редагування текстів професійного спрямування.

Вибір оптимальних *методів і прийомів* українськомовного навчання має бути вмотивованим. Тут цілком слушними є висновки О. Удалової, зроблені в результаті докладного аналізу наявних у педагогіці класифікацій: вибір методів навчання залежить як від цілей і принципів освіти, специфіки навчального матеріалу, вікових особливостей студентів та рівня їхньої підготовки, так і від мети кожного заняття, часу, відведеного на вивчення теми, педагогічної майстерності викладача (Удалова, 2020: 329).

Результати дослідження. Надаючи перевагу інтерактивним лінгводидактичним методам і прийомам та орієнтуючись на окреслені нами шляхи активізації мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців сфери державного управління, *перелічимо ті методи і прийоми, які в процесі апробації підтвердили свою ефективність*: 1) виконання контрольних-навчальних тестів на знання норм літературної мови із самоперевіркою (на паперових носіях) та контрольних тестів у системі Moodle; 2) укладання електронної теки зі зразками документів професійного спрямування; 3) підготовка навчальних презентацій у програмі Power Point; 4) реферування та конспектування інформаційних джерел за темами курсу; 5) написання анотацій до наукових публікацій за фахом; 6) підготовка рефератів та презентацій про життя та діяльність видатних державних діячів; 7) укладання електронних міні-словничків фахової лексики; 8) усні та письмові вправи на переклад і редагування текстів професійного спрямування; 9) комунікативні ігри на основі створення мовленнєвих ситуацій; 10) усні розповіді за опорними словами на фахову тему; 11) уважне прочитання текстів-зразків та виголошення урочистої промови, ділової доповіді за складеними тезами та планом; 12) складання плану інтерв'ю із відомим урядовцем (ділова гра - діалог); 13) написання есе на запропоновану тематику (публічне читання та обговорення в групі); 14) ведення зошитів "недільних есе на одну сторінку" під назвою "Цікава подія тижня".

Обговорення результатів. Результати дослідження обговорювалися на засіданні кафедри іноземних мов Поліського національного університету (протокол № 14 від 18 серпня 2021 року) та на Міжнародній науковій конференції «Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення» (Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, вересень 2021 року).

Висновки. Матеріали дослідження не претендують на остаточне вирішення проблеми досягнення вільного рівня володіння українською мовою претендентами на посади державної служби. Викладені міркування є спробою запропонувати, а також теоретично обґрунтувати і практично підтвердити шляхи оптимізації мовленнєвої діяльності студентів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» у закладі вищої освіти.

Література

Березовська Л. І., Конц Т. С. Психологічна готовність студентів до розв'язання конфліктів. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. / ред. кол. : Товканець Г. В. та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. Випуск 2 (4). С. 230 – 233.

Березовська Л. І. Формування умінь слухати співрозмовника у процесі комунікативно-мовленнєвої підготовки майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. / ред. кол. : Пазюра Н. В. та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2020. Випуск 1 (11). С. 191 – 194.

Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

Заболотська О. О. Мовленнєва діяльність учителя : лінгводидактичний аспект. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2009. Вип. 46. С. 213-220.

Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. Житомир : Вид-во Поліського національного університету, 2020. 260 с.

Ковтун О. В. Мовленнєва діяльність як категорія лінгводидактики. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського (зб. наук. праць)*. Вип. 1-2. Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. С. 103–112.

Копусь О. А. Мовно-культурна ідентичність як умова досягнення політичної взаємодії в суспільстві. *Політикус*. Науковий журнал. Випуск 4. Одеса : Вид. дім «Гельветика». Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2017. С.51-53.

Крашеніннікова Т. В., Подворчан А. З. Українська мова професійного спрямування (нестандартні заняття) : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2018. 66 с.

Лянна О. В. Мовленнева діяльність як спосіб реалізації мовленнєвого спілкування. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 5 (49). С. 143 – 150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_5_19.

Орлова О. П. Формування умінь і навичок текстотворення у студентів-нефілологів. Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики : монографія / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. С. 306 - 314.

Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : зб. статей. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.

Рускуліс Л. В. Мовленнева діяльність у системі психолінгвістичних чинників підготовки студента-словесника. Zbiór raportów naukowych «Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe» (29.01.2013-31.01.2013). Kraków. Warszawa : Wydawca : Sp. z o. o. «Diamond tradion tour», 2013. P. 73 – 79

Національна комісія зі стандартів державної мови. URL:<https://mon.gov.ua/ua/nacionalna-komisiya-zi-standartiv-derzhavnoyi-movi>

Удалова О. Формування комунікативних умінь студентів у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання* : зб. наук. пр. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вип. 94. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2020. С. 326 -331.

Хома Т. В. Комунікативна компетентність, її складові. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. / ред. кол. : Товканець Г. В. та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2018. Випуск 1 (7). С. 203 – 206.

Ways to optimize the speech activity of future civil servants in a higher education institution

Klymova Kateryna²

Polissia National University, zhytomyr, Ukraine

The article is dedicated to the current problem connected with the improvement of Ukrainian language proficiency level of the specialists in the field of public administration. The author aims to outline and scientifically substantiate some ways to optimize the speech activity of future civil servants within the environment of a higher education institution. The author outlines the main ways of this process: to increase the requirements to the volume, content and structure of textbooks and manuals; to deepen connections of the Ukrainian language course with such disciplines as Rhetoric, Psychology and Ethics; to increase the volume of communicative tasks on professional topics; to rationalize the usage of e-learning platforms to meet the professional and communicative needs of the students.

The article states that the teacher considers language as a means of linguistic and cultural identity tool as well as an instrument of the socio-political interaction in society. The interaction between students and teachers is the main requirement to all types of speech activity (listening, reading, speaking and writing) to be efficient.

The analysis of linguodidactic, psychological, pedagogical and linguistic sources carried out by the author provided the theoretical basis of the research. In particular, the definitions of the terms «speech activity», «types of speech activity» have been given. The article also names the guiding principles that should be followed in the process of learning the Ukrainian language. A set of the prime methods of teaching the Ukrainian language to future civil servants in a higher education institution was selected according to a number of the outlined criteria. The author emphasizes the subjective aspect in the teacher's creative activity – the ability to choose and combine the best methods and techniques while teaching.

A special place in the publication is given to the description of the structure and content of the educational and methodological complex of the discipline «Ukrainian (for Professional Purposes)» for bachelor-course students specialized in 281 «Public Management and Administration». The methods and techniques that have proven their effectiveness in the process of testing are listed. The obtained results prove the achievement of the research goal and allow us to outline its prospects.

Keywords: *linguodidactics of higher education institution, speech activity, future specialists of civil service, principles of teaching Ukrainian, didactic methods and techniques, educational and methodological complex of a discipline, Ukrainian for professional purposes, the state language proficiency exam.*

References

Berezovska, L.I., & Konts. T.S. (2016). Psykholohichna hotovnist studentiv do rozviazannia konfliktiv. [Psychological willingness of students to resolve conflicts]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho*

² Doctor of Pedagogics, Professor, Professor at the Department of Foreign Languages of the Polissia National University

universytetu. Serii «Pedahohika ta psykhohiia» – *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. Mukachevo : Vyd-vo MDU. Issue 2 (4). Pp. 230-233 [in Ukrainian].

Berezovska, L.I. (2020). Formuvannia umin slukhaty spivrozmovnyka u protsesi komunikatyvno-movlennievoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv. [Formation of skills to listen to the interlocutor in the process of communicative and speech training of the future social workers]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii «Pedahohika ta psykhohiia» – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. Mukachevo : Vyd-vo MDU, Issue 1 (11). Pp. 191-194 [in Ukrainian].

Khoma, T.V. (2018). Komunikatyvna kompetentnist, yii skladovi. [Communicative competence, and its components.] *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii «Pedahohika ta psykhohiia» – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. Mukachevo : Vyd-vo MDU, Issue 1 (7). Pp. 203-206 [in Ukrainian].

Klymova, K. Ya. (2020). *Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam) [Ukrainian language (for professional purposes)]*. Zhytomyr : Vyd-vo Poliskoho natsionalnoho universytetu [in Ukrainian].

Kovtun, O.V. (2009). Movlennieva diialnist yak katehoriia linhvodydaktyky. [Speech activity as a category of linguodidactics] *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian State Pedagogical University. K.D. Ushynsky*. Vols. 1-2. Odesa : PDU im. K. D. Ushynskoho, pp. 103-112 [in Ukrainian].

Kopus, O.A. (2017). Movno-kulturna identychnist yak umova dosiahnennia politychnoi vzaiemodii v suspilstvi. [Linguistic and cultural identity as a condition for achieving political interaction in society.] *Politykus*. Vols. 4. Odesa : Vyd. dim «Helvetyka». Pivdenoukrajinskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho, pp. 51 - 53 [in Ukrainian].

Krashennikova, T.V. & Podvorchan, A.Z. (2018). *Ukrainska mova profesiinoho spriamuvannia (nestandartni zaniattia) [Ukrainian language for professional purposes (non-standard classes)]* Dnipro : DDUVS. [in Ukrainian].

Lianna, O.V. (2015). Movlennieva diialnist yak sposib realizatsii movlennievoho spilkuvannia. [Speech activity as a way of realization of speech communication.] *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. Vols. № 5 (49), pp. 143 – 150. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_5_19 [in Ukrainian].

Natsionalna komisiia zi standartiv derzhavnoi movy. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/nacionalna-komisiya-zi-standartiv-derzhavnoyi-movi> [in Ukrainian].

Orlova, O.P. (2021). Formuvannia umin i navychok tekstotvorennia u studentiv-nefilolohiv. [Formation of skills and abilities of text formation in non-philological students] *Stratehichni napriamy rozvytku suchasnoi ukrainskoi linhvodydaktyky – Strategic directions of development of modern Ukrainian language didactics*. Ed. E. Palykhaty, O. Petryshynoi. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky, pp. 306 - 314 [in Ukrainian].

Pentyliuk, M.I. (2011). *Aktualni problemy suchasnoi linhvodydaktyky [Current problems of modern linguodidactics]* Kyiv : Lenvit, [in Ukrainian].

Ruskulis, L.V. (2013). Movlennieva diialnist u systemi psykholinhvistychnykh chynnykiv pidhotovky studenta-slovesnyka. [Speech activity in the system of psycholinguistic factors of student vocabulary training.] *Zbiór raportów naukowych «Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe» (29.01.2013-31.01.2013)*. – *Collection of scientific reports "Theoretical and practical scientific innovations" (29.01.2013-31.01.2013)*. Kraków, pp. 73-79 [in Ukrainian].

Udalova O. (2020). *Formuvannia komunikatyvnykh umin studentiv u protsesi profesiinoyi pidhotovky. Novi tekhnologii navchannia. [The formation of communicative skills of students in the process of training]* : Vols. 94. Zhytomyr : Vydavets O. O. Yevenok, pp. 326-331 [in Ukrainian].

Vazhynskyi, S.E., Shcherbakm, T.I. (2016). *Metodyka ta orhanizatsiia naukovykh doslidzen [Methods and organization of scientific research]* : Sumy : SumDPU imeni A. S.Makarenka. [in Ukrainian].

Zabolotska, O.O. (2009). Movlennieva diialnist uchytelia : linhvodydaktychnyi aspekt. [Teacher's speech activity: linguodidactical aspect] *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*. Kherson : KhDU. Vols. 46, pp. 213 - 220 [in Ukrainian].

Accepted: August 16, 2021

